

İSLAM İŞBİRLİĞİ TEŞKİLATI ÜYESİ ÜLKELERDE TİCARETİN KOLAYLAŞTIRILMASI VE GÜMRÜKLERDE RİSK YÖNETİMİ

“ Gümrüklerde Risk Yönetimi, ticaretin kolaylaştırılması ve güvenli ticaretin sağlanması arasında sürdürülebilir bir denge kurma amacına hizmet eden en önemli araçlardan biridir.”

Küresel Gümrüklerde Risk Yönetimi

Ticaret, bir ülkenin büyüme ve kalkınma hedeflerine ulaşmasında kullandığı en önemli araçlardan biridir. Hükümetler, özellikle küreselleşmenin ve hızla gelişen teknolojinin de etkisiyle ülke ekonomilerinin en önemli kalemi haline gelen ticareti kolaylaştırmaya yönelik çeşitli yollar izlemeye ihtiyaç duymaktadır. Ticaretin kolaylaştırılması, ticaret prosedürlerinin basitleştirilmesi, birbiriyle uyumlulaştırılması, modern bir hale getirilmesi ve standardizasyonu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, ticaretin kolaylaştırılması sürecinin en önemli yapı taşlarından biri olarak kabul gören gümrüklerin bir yandan ticareti kolaylaştırıcı prensipleri benimserken bir yandan da ticaretin güvenliğini sağlaması gerekmektedir. Gümrüklerde Risk Yönetimi tam bu noktada devreye girip ticaretin kolaylaştırılması ve güvenli ticaretin sağlanması arasında sürdürülebilir bir denge kurmaya yardımcı olmaktadır.

En genel tanımıyla Gümrüklerde Risk Yönetimi, risk teşkil eden hareketlerin ve sevkiyatların önlenmesi için gümrük otoritelerine gerekli bilgileri sağlayan prosedürlerin ve uygulamaların sistematik olarak yerine getirilmesidir. Günümüzde bir çok gümrük idaresi kontrolleri iyileştirirken gümrük muayenesi için gereken zamanı azaltmak adına risk yönetimi uygulamaktadır.

Gümrük risk yönetiminin ticaretin kolaylaştırılmasına yönelik birçok faydası bulunmaktadır. İSEDAK Ticaret 11. Çalışma Grubu Toplantısı için hazırlanan araştırma raporuna göre gümrük risk yönetimi,

- Hızla artan ticari faaliyetlere karşı sınırlı kaynağa ve insan gücüne sahip olan gümrük idarelerinin kaynaklarını etkin şekilde kullanmalarını sağlar.
- Gümrük Risk Yönetimi Sistemleri ile riskler daha iyi analiz edilip öngörüleceğinden gümrük otoriteleri dikkatlerini daha riskli alanlara yönlendirerek gümrük kontrollerini daha etkin hale getirir.
- Riskli alanları analiz edip bu alanlara yönelim, yasadışı girdilerin azalmasını sağlayarak halkı bu ürünlerden korumuş olacak.
- Gümrük otoriteleri ile tacirler arasında güvene dayalı bir ilişki kurar.
- Ticarete zaman ve maliyetleri düşürdüğü için ülkedeki şirketlerin rekabet düzeyini yükseltir.

Bahse konu rapora İSEDAK'ın internet sitesinden aşağıdaki linkten erişim mümkündür.

(http://ebook.comcec.org/Kutuphane/Icerik/Yayinlar/Analitik_Calismalar/Ticaret/toplantii11/files/assets/basic-html/page-1.html#)

İİT Ülkelerinde Gümrüklerde Risk Yönetimi

Gümrüklerde Risk Yönetimi, İİT ülkeleri nezdinde önemi anlaşılmış bir konudur. Lakin, birçok İİT ülkesinin gümrük idaresi, risk yönetimi tekniklerini benimsemiş olsa da fiziksel denetime tabi malların oranının bazı üye ülkelerde nispeten yüksek olması sınır geçişlerinde önemli ölçüde gecikmelere neden olmaktadır. İİT ülkeleri arasında geliri en yüksek olan 8 ülkeye baktığımızda, İlk 7'sinin risk yönetimi sistemlerini tamamen kullandığı 8. ülkenin de tamamen uygulanma seviyesinin bir altı olan ileri düzey uyguladığı gözlemlenmektedir.

İİT, Arap, Afrika ve Asya olmak üzere üç ülke grubundan oluşmaktadır. 22 ülkeden oluşan Arap grubunda 8 ülke, 17 üyeli Afrika grubunda 4 ülke, 18 üyeli Asya grubunda ise 5 ülke gümrüklerde risk yönetimi sistemlerini tamamen uygulamaktadır. Ülke grupları arasında risk yönetimi sistemlerini uygulamaya hiç başlamamış ülke sayısı Arap grubunda 8, Asya grubunda 1'dir. Afrika grubu ülkelerinde ise risk yönetimi sistemlerini uygulamayan ülke bulunmamaktadır. Ülkelerin tümü düşük, orta ve ileri düzeylerde uygulamaya başlamıştır.

İİT Bölgesinde Gümrüklerde Risk Yönetimi Sistemlerine İlişkin Zorluklar

Özellikle modern anlamda gümrüklerde risk yönetimi sistemlerinin kurulması ve işletilmesi zorlu ve karmaşık bir süreçtir. Bu bağlamda ülkelerin gümrük idareleri risk yönetimi sistemleri ile ilgili pek çok zorlukla karşılaşabilmektedir. Raporda İslam ülkelerinin karşılaştığı şu zorluklara değinilmiştir;

- Risk yönetim sistemlerinin risk analizi, erken bilgi edinme ve prosedürlerin basitleştirilmesi süreçlerinin etkinliği için gereken yasal, düzenleyici ve kurumsal çerçevelerin oluşturulamaması,
- Gümrük idareleri ile diğer ulusal/uluslararası sınır idareleri arasındaki eşgüdümün ve işbirliğinin yeterli düzeyde olmaması,
- Risk yönetimi bağlamında gümrük idareleri ve ticaretle ilgili diğer birimler arasındaki entegrasyonu sağlayacak üst bir yapının olmayışı.
- Gelişmiş risk değerlendirmesi teknikleri ve araçlarının etkin düzeyde kullanılmaması,
- Bilgi teknolojilerinin risk yönetimini efektif bir biçimde destekleyecek kadar gelişmiş olmaması,

Önemli Politika Tavsiyeleri

Yukarıda bahsedilen zorluklar sebebiyle birçok üye ülkede gümrüklerde risk yönetiminden yeteri kadar faydalanılamamaktadır. Raporda aşağıdaki politika tavsiyeleri öne çıkmaktadır:

- Gümrüklerde ticaret prosedürlerinin ve belgeleme sistemlerinin basitleştirilmesi gerekmektedir.

- Gümrüklerde risk yönetimi ile ilgili mevzuat ve düzenlemelerin uluslararası standartlara gerekmektedir.
- Gümrük idareleri etkinliği arttırmak için gelişmiş, modern teknik ve araçlar kullanmalıdır. Bu kapsamda fiziksel altyapı geliştirilmeli ve araçların modernizasyonu tamamlanmalıdır.
- Gümrüklerde Risk Yönetimi bağlamında, gümrük otoriteleri arasındaki bölgesel ve uluslararası işbirliğinin arttırılması gerekmektedir.

